

Offentlige idrætsfaciliteter under lup

Jens Høyer-Kruse
Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund
Syddansk Universitet

Frederikshavn
Februar 2009

Baggrund

Velstand og velfærd

Tiden efter 2. Verdenskrig:

- Stærk økonomisk vækst og en øget velfærd
- Væsentlig stigning i tilgangen til idræt rundt om i landets kommuner
- De gamle forsamlingshuse og skolernes gymnastiksale kunne ikke opfylde idrætsforeningernes stadigt stigende lokalebehov
- Nye samlingssteder i form af kulturelle fællesbygninger som fritids- og kulturcentre, idræts- og svømmehaller

I 1960'erne og 1970'erne:

- Boom af idrætsbyggeri
- Den vigtigste kulturelle bevægelse i DK i det 20. århundredes anden halvdel: 'idrætshalsbevægelsen'

Hjulpet godt på vej af:

- Kraftig vækst i den offentlige sektor
- Udvidelse af de samfundsområder, som sektoren tog (med)ansvar for.

Baggrund

Nye tider

I dag:

- Idrætsfaciliteter har stadig stor betydning - både for antallet, der dyrker idræt og motion, og for kvaliteten i den idræt, der dyrkes
 - Den kommunale støtte til idrætten går primært til etablering og drift af idrætsfaciliteter. Ca. 9/10 af de samlede kommunale udgifter til idræt er udgifter til idrætsfaciliteter
 - Udbygningen af idrætsfaciliteter de mange steder præget af en betydelig tilfældighed uden forudgående analyser af, hvilke faciliteter der er behov for, og hvilken placering der er velegnet for bedst at fremme udviklingen af såvel idræt for bredden som idræt for eliten
 - Ændringer i idrætsmønstret
 - Voksende politiske ønsker om at få flere til at dyrke mere idræt og motion
 - Flere kommuner efterspørger forskningsprojekter, der omhandler sociale og fysiske rammer til fremme af bl.a. idræt og motion (sundhedsfremme)
- => **Analyser af kommunale idrætsfaciliteter**

Overblik

Forskning indenfor kommunale idrætsfaciliteter

1980 'Ringsted-undersøgelsen'

- Den første undersøgelse af sin art i Danmark
- Gav et helt andet og meget mere nuanceret billede af idrætsdeltagelsen i landet.

2007 Frederikssund Kommune

2008 Ringsted Kommune

2009 Slagelse Kommune

Syddjurs Kommune

Ph.d.-projekt 2009-2012

Analyse af kommunale idrætsfaciliteter

3 dele

1. Kortlægning af de eksisterende faciliteter i kommunen
2. Analyse af behovene for og ønskerne til idrætsfaciliteter i kommunen
3. Forslag til den fremtidige udbygning af idrætsfaciliteterne i kommunen

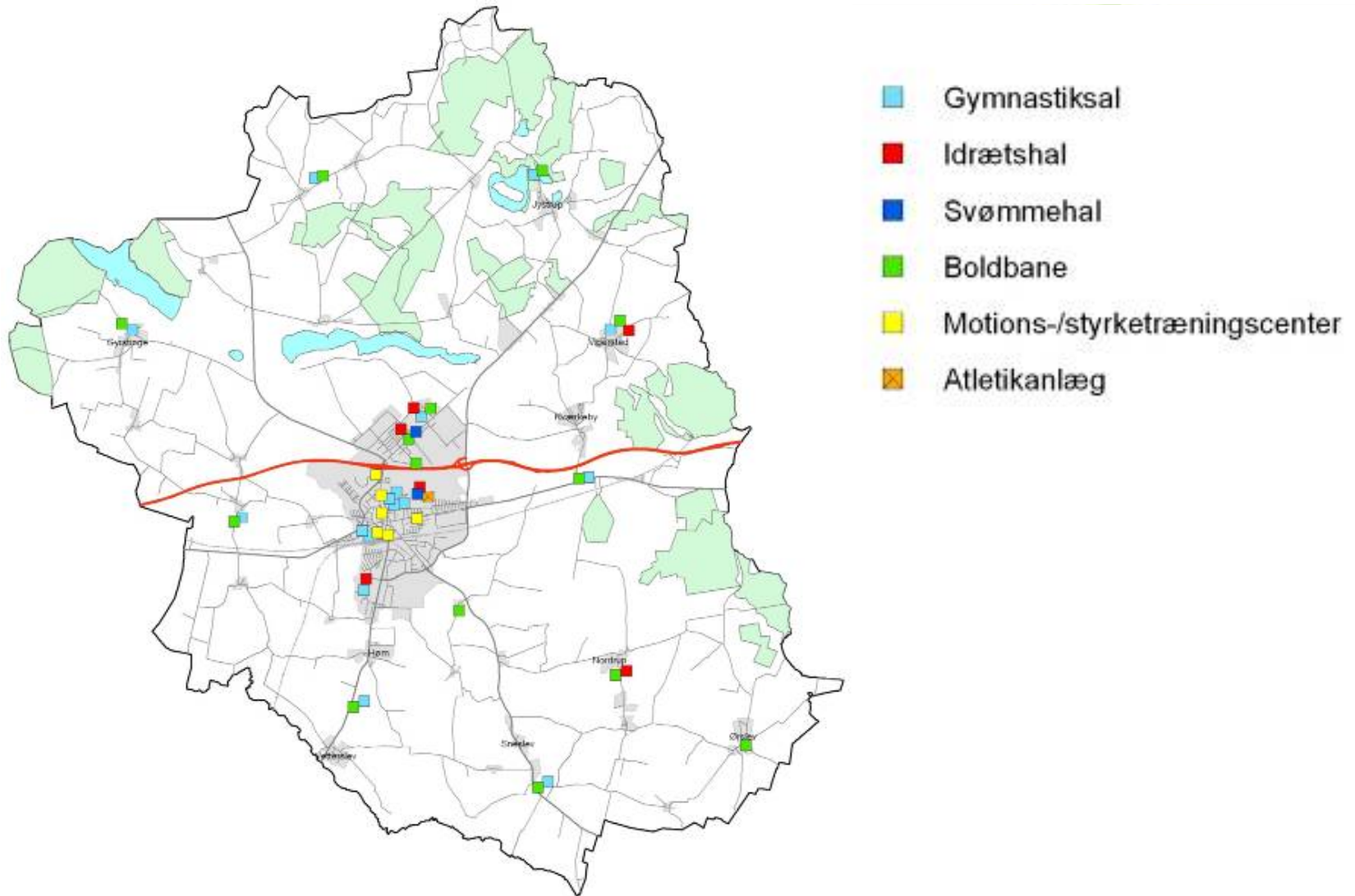
Formålet med undersøgelsen er at kvalificere beslutningsgrundlaget i kommunen for en udvikling af faciliteter, anlæg og rum til idræt og motion i overensstemmelse med fremtidige behov og kommunens idrætspolitiske mål.

Del 1

Kortlægning af de eksisterende faciliteter i kommunen

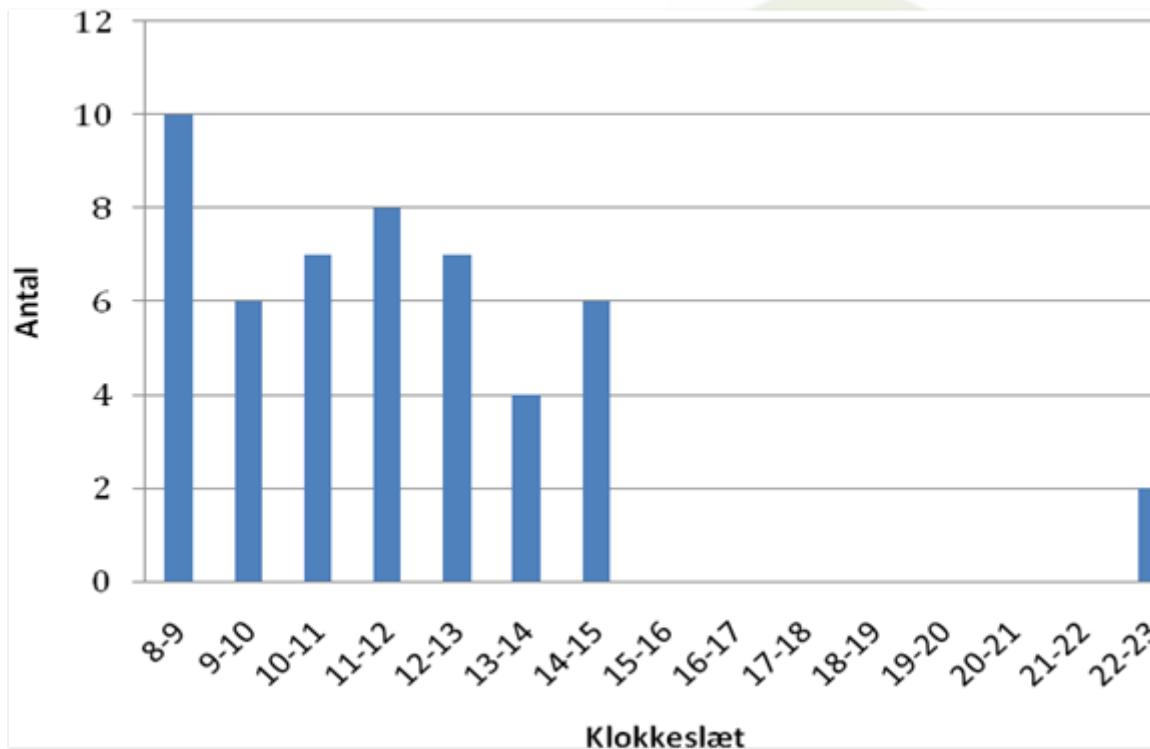
- En opgørelse af antallet af forskellige typer af anlæg, og en sammenligning deraf med regions- og landsgennemsnittet samt nabokommuner.
- En registrering af anlæggenes placering og lokalisering.
- en analyse af hvilke idrætsformer faciliteterne anvendes til (og kan anvendes til) og
- En vurdering af faciliteternes 'kvalitet' på følgende parametre: tilgængelighed, æstetik, funktionalitet, egnethed for forskellige grupper og idrætsformer mv.
- En undersøgelse af udnyttelsesgraden på de væsentligste idrætsanlæg.
- En opgørelse af faciliteternes og anlæggenes anvendelse (hvem og hvornår).

Kortlægning

Kortlægning

- Udnyttelsesgraden i kommunens haller og gymnastiksale:
 - Især i skoletiden ledige timer både i haller og gymnastiksale.
 - I gymnastiksalene er der desuden ledige timer i eftermiddags- og aftentimerne også.

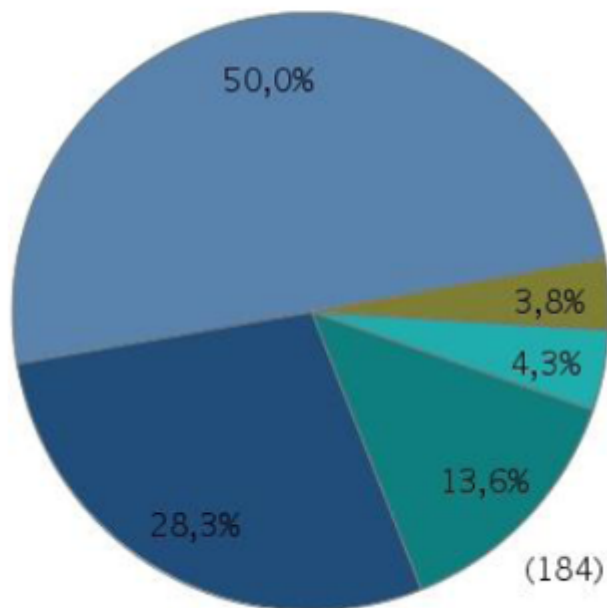

Del 2

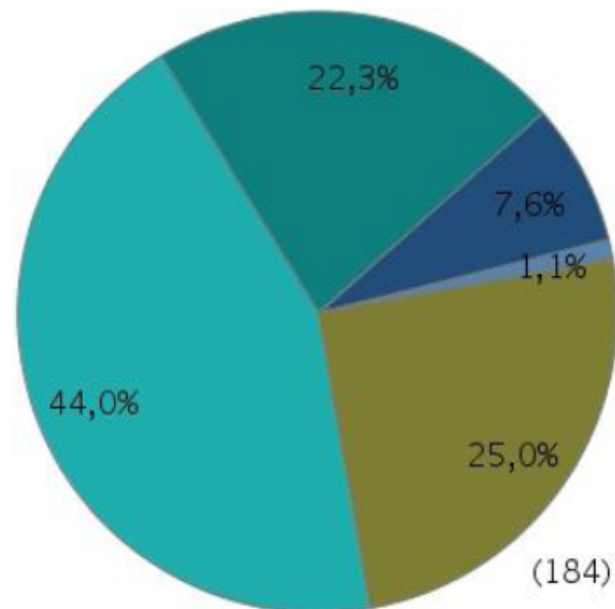
Analyse af behovene for og ønskerne til idrætsfaciliteter i kommunen

- Belyser det fremtidige behov for faciliteter, anlæg og rum til idræt og motion i Ringsted Kommune – såvel generelt som for specifikke grupper (elite og bredde; børn, unge, voksne og ældre; mænd og kvinder; handicappede; særlige grupper mv.).
- Tager udgangspunkt i en interessedundersøgelse af kommunens idrætsfaciliteter udsendt til idrætsforeninger, skoler, børne- og ungdomsinstitutioner samt andre interessenter med spørgsmål (elektronisk survey) om behov og ønsker til nye og bedre faciliteter og lokaler.

'Der er ikke behov for flere idrætsfaciliteter i kommunen.'

'Der er behov for idrætsfaciliteter, hvor brugerne kan komme, når det bedst passer dem fra tidlig morgen til sen aften.'

Interessenternes forslag og ønsker

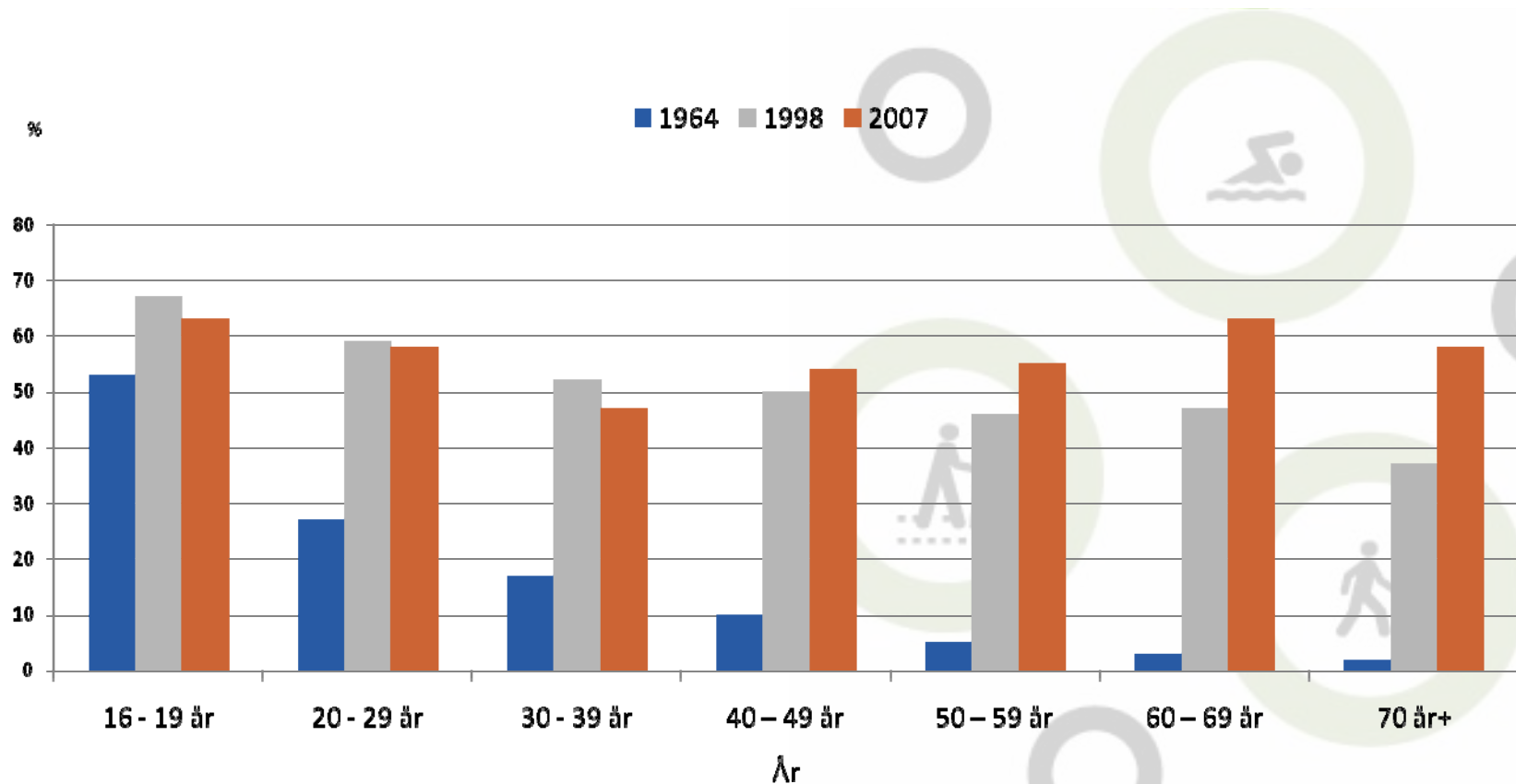
- Mere halkapacitet i kommunen – både i Ringsted by og ude i lokalsamfundene.
- Multihaller i landsbyerne til de mange lokale idrætsforeninger og som også kan tilpasses idrætsformer med særlige behov, såsom skydning, springgymnastik, kampsport osv.
- Kunststofbaner til fodbolden placeret centralt i kommunen til gavn for alle kommunens fodboldklubber.
- Bedre stisystemer til jogging, cykling, rulleskøjter og andre motionsformer.
- Forbedrede trafikale og transportmæssige forhold mellem og omkring kommunens idrætsfaciliteter.

Del 3

Forslag til den fremtidige udbygning af idrætsfaciliteterne i Ringsted Kommune

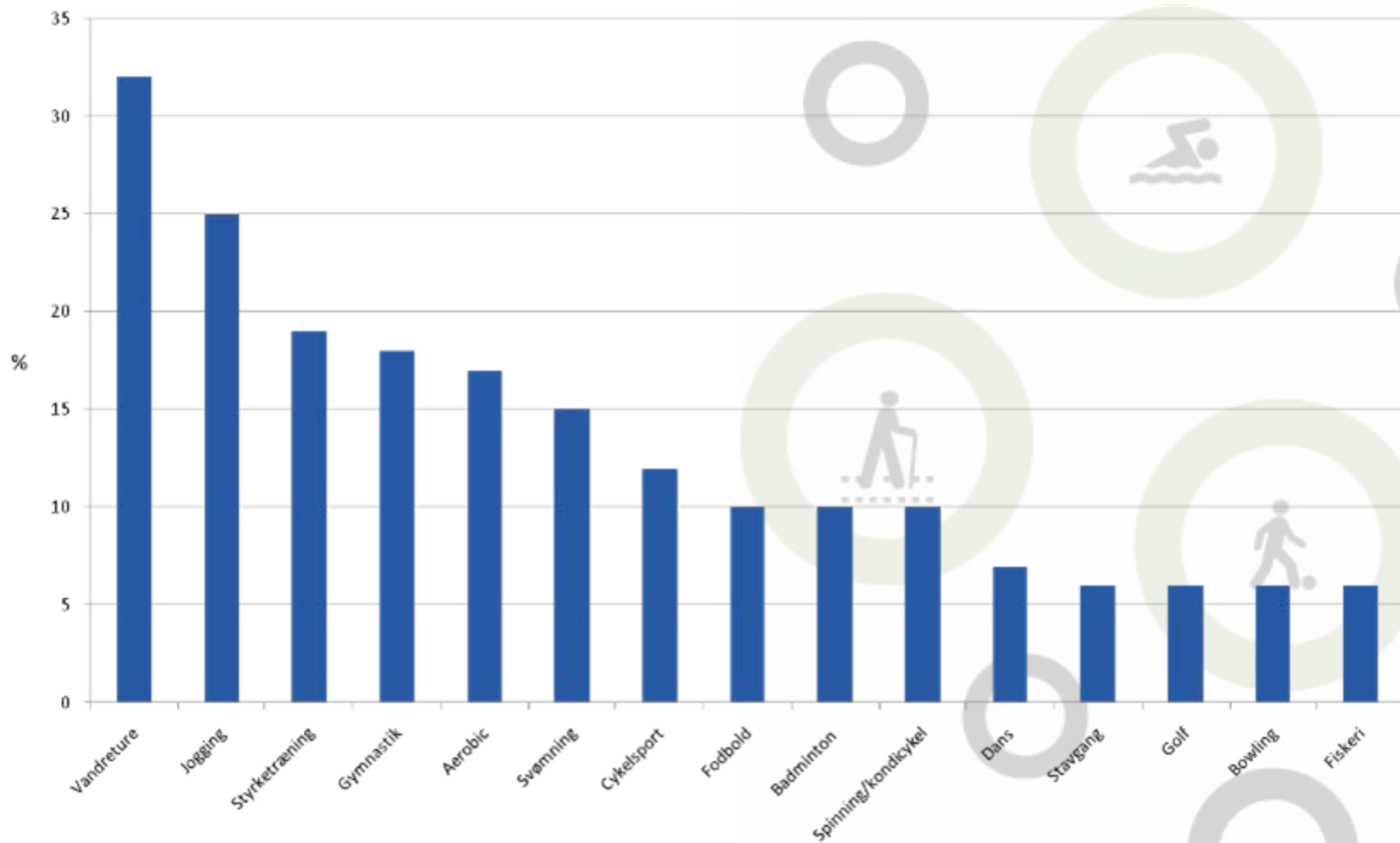
- Forslag til overordnede kriterier for idrætsfaciliteterne, som grundlag for den fremtidige udvikling og udbygning af faciliteterne, der både tilgodeser den foreningsorganiserede idræt og den selvorganiserede idræt og andre grupper,
- en række konkrete idéer og forslag til udvikling af faciliteterne i kommunen, og
- flere forskellige 'scenarier' for idrætsfaciliteterne i kommunen med angivelse af potentialer og konsekvenser for hvert scenarie.

Befolkningens idrætsdeltagelse

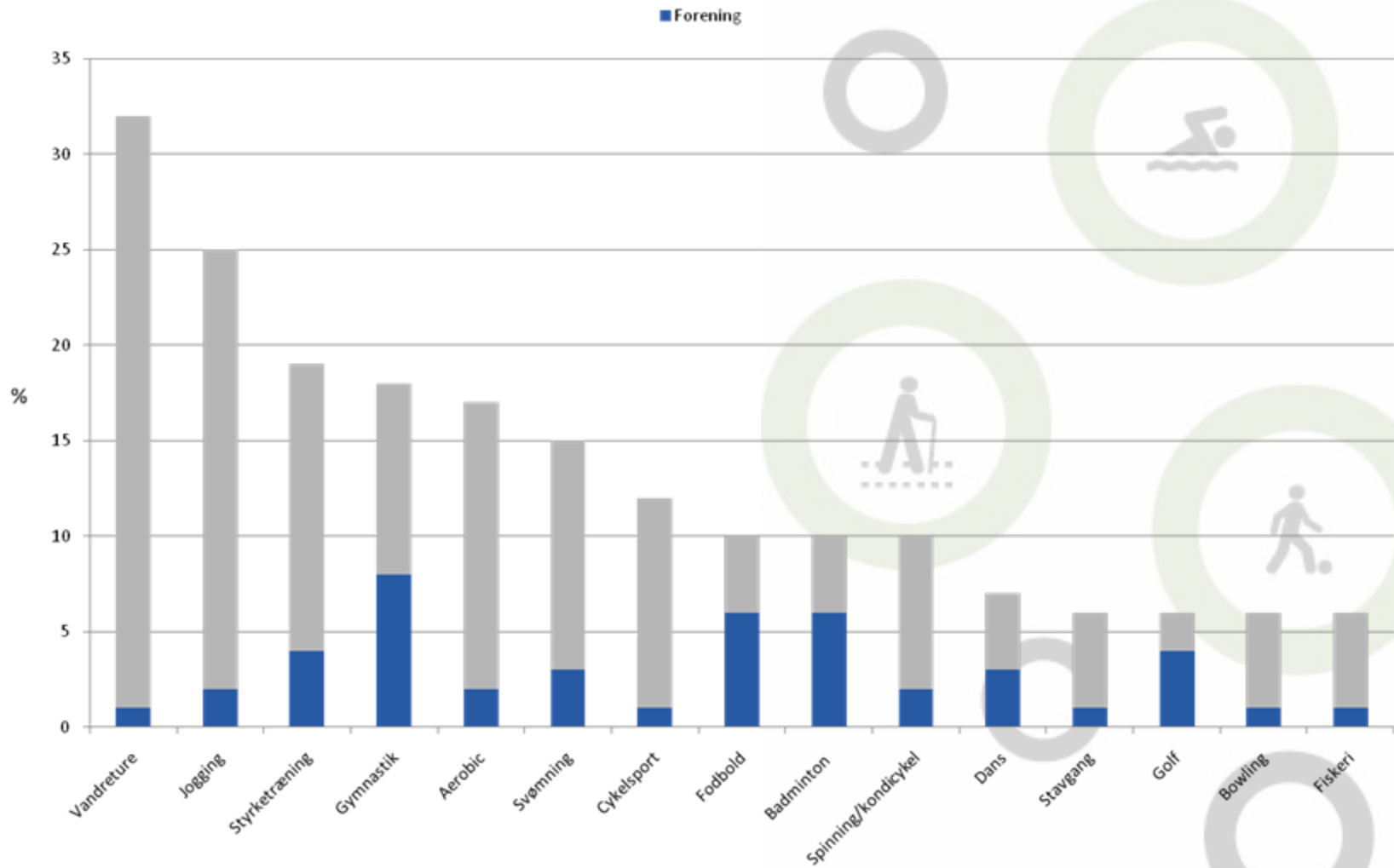
Andelen af voksne, der dyrker regelmæssig sport eller motion fordelt på alder (Kilde: Pilgaard 2008).

Befolkningens idrætsdeltagelse

De mest udbredte aktiviteter blandt voksne i Danmark 2007
(kilde: Pilgaard 2008).

Befolkningens idrætsdeltagelse

Organiseringsformen blandt voksne (kilde: Pilgaard 2008).

Kriterier

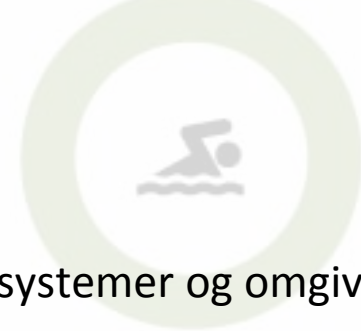
for organisering og udvikling af idrætsfaciliteter

- Differentiering og mangfoldighed
 - Mange forskellige idrætter med vidt forskellige behov
 - Aldersmæssige forskelle i forhold til idrætsdeltagelse
 - Organiseringsform
- Fleksibilitet og rummelighed
 - Samme facilitet skal kunne rumme mange forskellig aktiviteter (på samme tid!)
 - Forskellige facilitetstyper afhængig af placering
- Nærhed og afstand
 - By vs. Land
 - Børn, unge og ældre
- Faciliteterne og omgivelserne
 - Faciliteternes placering i forhold til omgivelserne og sammenhængen mellem aktiviteterne og omgivelserne
- Personale og drift
 - aktivitetsudvikling

Idéer og forslag

til udbygningen af idrætsfaciliteter i Ringsted Kommune

- Udearealer og bevægelsesstier
 - Oplyste bevægelsesstier
 - Sammenkædning af eksisterende faciliteter med stisystemer og omgivelser
 - Naturområder til bevægelse
- Fleksible haller
 - Udbygning af eksisterende haller
 - Lethaller
- Multisale og bevægelsehuse
 - Parallelle forløb
 - Idrætsgrene med særlige behov
 - Ældre og andre grupper

Scenarier

Bevægelsesstier ud i kommunens ydreområder

Sammenbinding af områder i kommunen.

Tematisering:

- Motorik
- Kredsløb
- Udholdenhed
- Styrke

Oplevelsesruter:

- Arkitektur
- Historie
- Natur

Scenarier

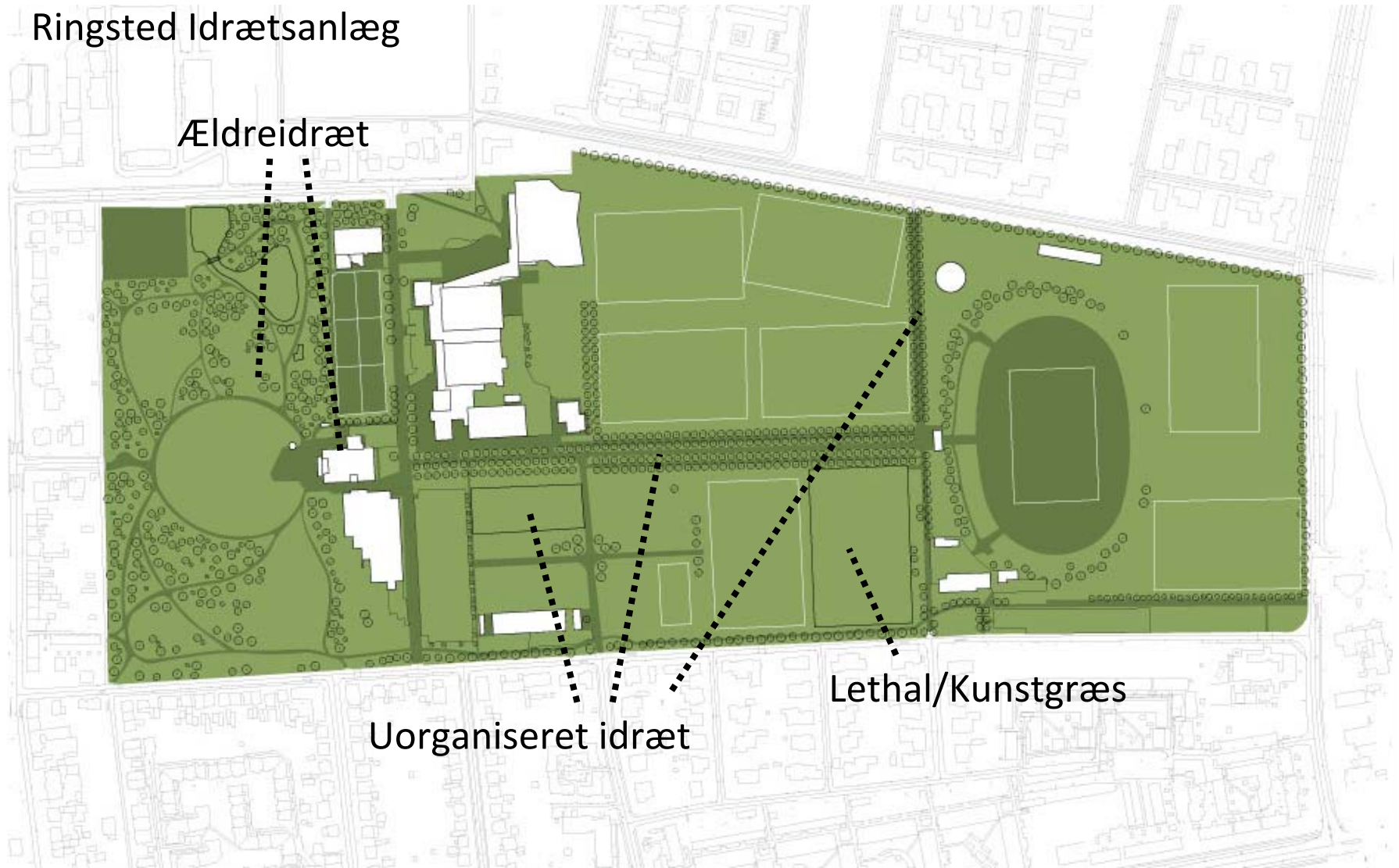
Udvikling af eksisterende haller

- Mindre tilbygninger
- Forbedringer af udearealer
- Opdeling af store rum
- Åbning af facader
- Overdækkede udearealer

Scenarier

Ringsted Idrætsanlæg

Scenarier

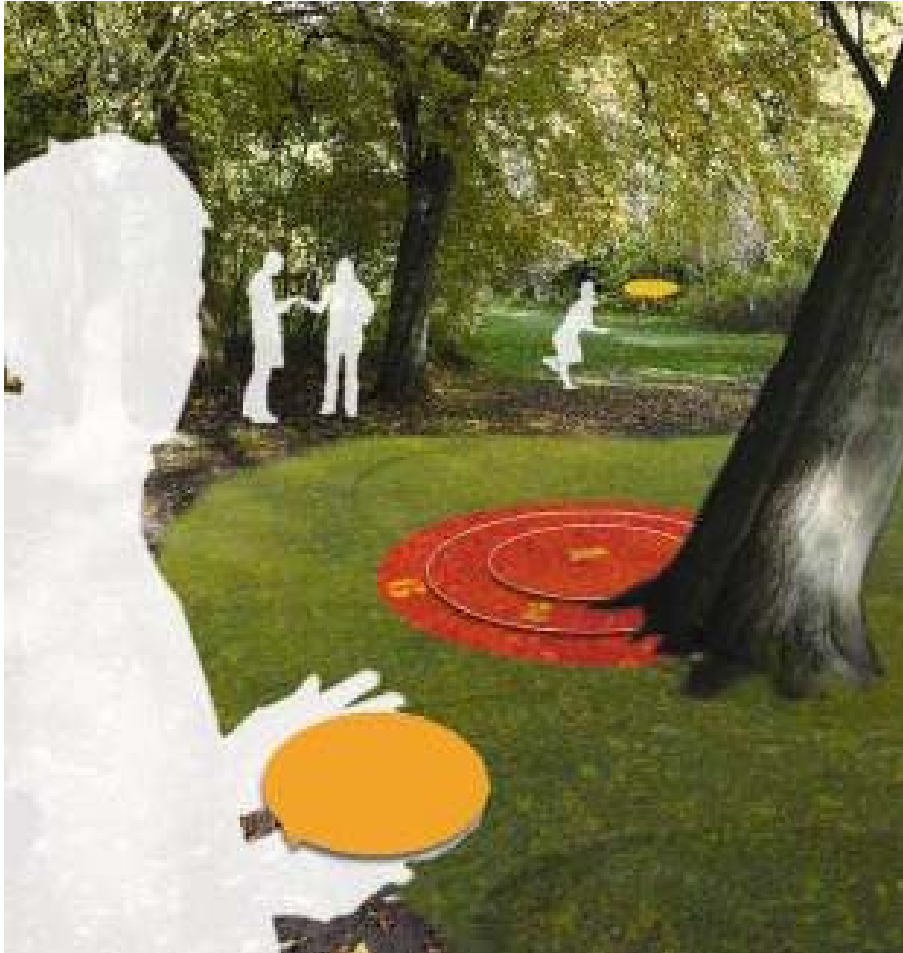
Ringsted Idrætsanlæg - bedre halkapacitet i forhold til boldspil

- Lethallen som klimaskærm
- Fleksibel indretning
- Økonomi
- Sammenspillet mellem ude og inde
- Forlængelse af udendørs spillesæson

Scenarier

Ringsted Idrætsanlæg - Udendørs faciliteter til ældre og andre grupper med særlige behov

- Udnyttelse af park og andre grønne områder
- Mindre rumligheder der tilbyder tryghed og fællesskab
- Omklædnings- og badefaciliteter deles med den organiserede idræt
- "Traditionelle" idrætsgrene i et mindre voldsomt forum

Scenarier

Haraldsted Sø - Udbygning af de eksisterende faciliteter

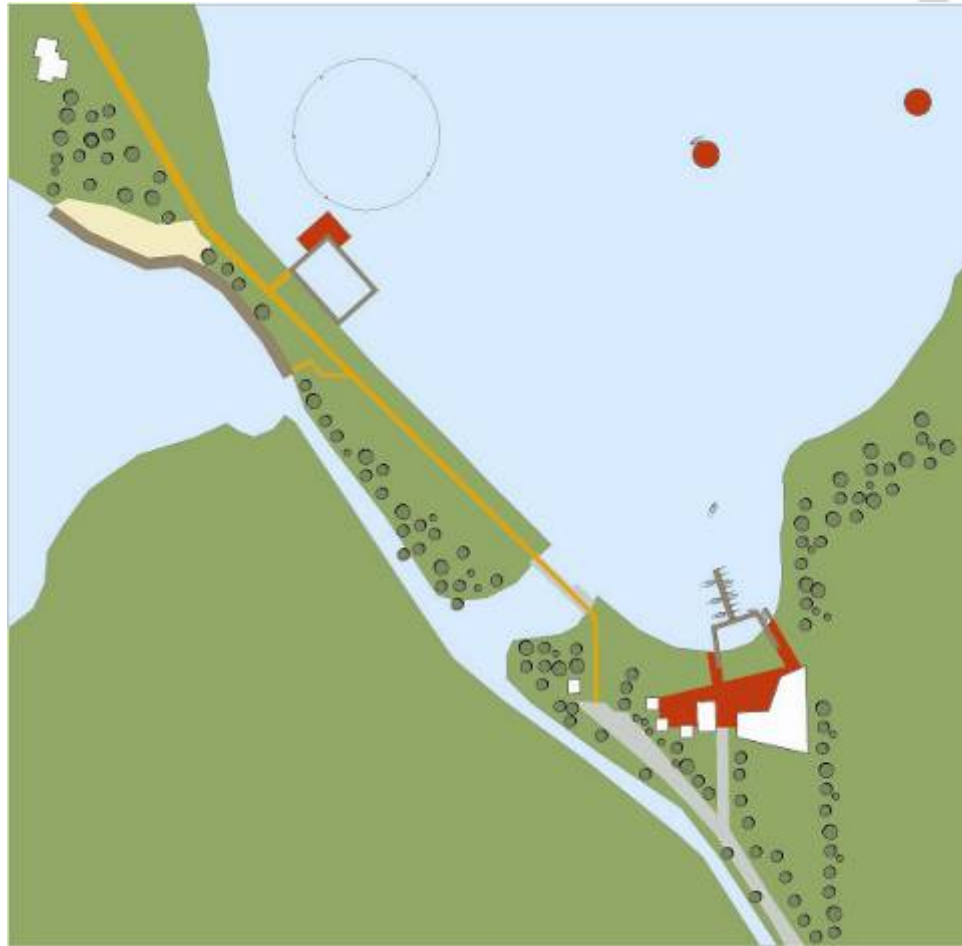
Udbygning og nye tiltag

- Forbedring af de eksisterende faciliteter
- Nye idrætsgrene
- Ny strand

Scenarier

Haraldsted Sø - Udbygning af de eksisterende faciliteter

Udbygning og nye tiltag

- Forbedring af de eksisterende faciliteter
- Nye idrætsgrene
- Ny strand

Ph.d.-projekt

Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter

- Formålet med ph.d. projektet er at opnå større viden om sammenhængen mellem idrætsfaciliteterne og idræts- og motionsdeltagelsen med sigte på at give kommunerne et mere vidensbaseret grundlag for at planlægge udbygningen af idrætsfaciliteterne for at fremme deltagelsen i idræt og motion
- Det er således målet, at en dybdegående empirisk analyse kan skabe perspektiv og metodisk inspiration til andre kommuner og dermed tjene til at opstille en generel metode for sammentænkning af idrætsfaciliteternes funktion og placering og befolkningens idrætsmønstre.

Ph.d.-projekt

Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter

- Undersøgelsen gennemføres i kommunerne Ringsted, Slagelse samt Syddjurs, der har indvilget i at deltage i undersøgelsen. Den empiriske del af forskningsprojektet vil omfatte:
 - En kortlægning af de eksisterende faciliteter i de tre kommuner.
 - En historisk analyse af ændringerne i idrætsfaciliteterne i Ringsted kommune.
 - En undersøgelse af børn og voksnes idrætsdeltagelse, hvilke fysiske rum/steder, som anvendes dertil, samt holdninger og ønsker desangående.
- Forskningsprojektet opdelt i tre dele, som analyseres i tre artikler, der tilsammen udgør ph.d. afhandlingen.

Ph.d.-projekt

Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter

1. Ændringer i idrætsfaciliteterne siden 1980

- Analysen tager sigte på at belyse to konkurrerende hypoteser:
 - Udbygningen af idrætsfaciliteter er resultat af de (ændrede) behov og interesser, som idræts- og motionsdeltagelsen har undergået, dvs. en relativ rationel beslutning bestemt af borgerens interesser og ønsker
 - Udbygningen mere er et resultat af de tilstedeværende dominerende organisations- og institutions-interesser (især idrætsforeninger), samspillet med andre interesser (f.eks. lokale interesser) og den dominerende forestilling om idrætten (idrætsdiskursen)
- Afgrænset til Ringsted Kommune
 - Sammenligning med tilsvarende kortlægning af idrætsfaciliteterne i samme kommune fra 1980, og herunder en vurdering af hvorvidt analysen af voksnes idrætsdeltagelse i samme kommune i 1980 er blevet brugt som grundlag for udviklingen af faciliteterne.
 - Undersøgelse af beslutningsprocesser i forbindelse med etableringen af større idrætsfaciliteter i kommunen, som er opført siden 1980

Ph.d.-projekt

Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter

2. Idrætsfaciliteternes betydning for børns og voksnes idrætsdeltagelse.

- Hidtidige undersøgelser i DK af idræts- og motionsdeltagelsen har koncentreret sig om at belyse:
 - hvilke former for idræt og motion, de aktive deltager i, og
 - under hvilke organisationsformer (forening, kommerciel, selvorganiseret mv.)
- Vi ved meget lidt om, hvilken betydning :
 - afstanden til faciliteterne,
 - faciliteternes tilgængelighed (er de kun tilgængelig på bestemte tidspunkter), samt
 - faciliteternes karakter og udformning (f.eks. funktionalitet og æstetik) mv. har for idræts- og motionsdeltagelsen, og
 - om der er forskelle på dette mellem mænd og kvinder, unge og voksne mv.
- Denne undersøgelse sætter altså fokus på hvordan erfaringer med idræts-faciliteter er med til at forme individets ønsker til og forestillinger om idræt, og omvendt hvordan idrætsfaciliteterne må være, og hvor de skal placeres for at tilgodese individets ønsker.

Ph.d.-projekt

Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter

3. Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter der fremmer befolkningens deltagelse i idræt og motion.

- Hvilke forhold kommunerne skal inddrage og tage hensyn til i udbygningen og planlægningen af idrætsfaciliteter i fremtiden, hvis investeringerne skal fremme befolkningens deltagelse i idræt og motion?
- Analysen på tværs af de tre kommuner således munde ud i en række generaliserbare resultater/handlingsanvisninger, som kan gælde i forhold til den fremtidige udbygning og planlægning af kommunale idrætsfaciliteter i resten af landet.

Kontakt

Jens Høyer-Kruse

jhkruse@health.sdu.dk

Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund

Syddansk Universitet

www.sdu.dk/cisc

